

מתוקים מדבש

נטפי לקח מפרשיות השבוע

מאת הגאון רבי **יעקב ישראל הכהן בייפוס** שליט"א
בעל מחבר "ילקוט לקח טוב"

קרא עלי מועד

לפני קרוב למאה שנים, חי בקרתא דשופריא עיה"ק ירושלים הצדיק הירושלמי רבי בן ציון ידלר זצ"ל. גדולי ירושלים מלפני שלושה דורות אמרו עליו, שיש בו ניצוץ מנשמתו של ירמיהו הנביא. בכל שנה היה יושב בליל תשעה באב על הארץ למרגלות שריד מקדשנו, כאשר מגילת איכה בידו, והיה מקונן ומסביר מה זה חורבן הבית ומה היה בית המקדש עבורנו. בדבריו הנרגשים שיצאו מפה טהור וקדוש בניגון מעורר, היה מסעיר את ליבות שומעיו, ומעורר להתאבל על הקודש ועל המקדש.

הגרמ"מ שולזינגר זצ"ל מביא באחת מדרשותיו מקצת מאותם דברי קינה ומספד, והדברים דלהלן נכתבים על פיהם. ויאים הם לכל שנה ושנה, כמספד חדש על הקודש והמקדש. ומן הראוי הוא שנישא אותם על ליבנו גם בימי הנחמה שאחרי תשעה באב, כדי ללבות ולהעצים את הציפייה לישועה.

בשולחן ערוך סי' תקנב סי"ב נפסק להלכה שבתשעה באב אין אומרים תחנון, "משום דאיקרי מועד". המקור לדברים הוא הפסוק באיכה (א) "קרא עלי מועד לשבור בחורי" והדבר מתמיה ביותר, וכי יום כזה של צער בכי וקינה, ראוי לקרותו מועד, ואף לנהוג בו דברים הנוהגים בימי מועד? הרי יום מועד הוא יום של שמחה ועונג, וכאן נקבע מועד ביום עגום שכזה.

פתח רבי בן ציון ואמר, שאלה כזו יכולה להישאל רק ע"י מי שמושגי שמחה ומועד מעוותים אצלו לחלוטין. אמנם אצל הגויים המועדים שלהם הם ימי הוללות, בילויים ועינוגי אכילה ועוד, ולזה ייקרא שמחה לפי תפיסתם. אולם כדי להבין מדוע גם יום כמו תשעה באב ראוי להיקרא יום מועד אפילו כאשר מדובר ב"לשבור בחורי", עלינו להקדים ולהתבונן בימי מועד שהעניקה לנו התורה. ואז נבחין שאין כל צד של דמיון ביניהם, לבין מושגי הגויים והרחוב בעניני מועד ושמחה.

המועדים של תורתנו הקדושה, הם ימי עבודת ה' באופן נעלה ביותר. הם ימים שבהם מתייחד האדם עם בוראו ומתקשר ומתדבק בו יתברך, ע"י העבודה הקדושה של הימים הנשגבים האלה. מה מאד היו נעלים ומקודשים ימי חג ומועד, כאשר עמד המקדש על תילו. בהם ניתן היה להגיע לשיא ולפיסגה של השלימות בעבודת ה' במועדים, בתוככי בית המקדש. לכל מועד היה את עבודת הקרבנות הייחודית שלו, כמו שנאמר (במדבר כט) "אלה תעשו לה' במועדיכם, לבד מנדריכם ונדבותיכם לעולתיכם ולמנחתכם ולנסיכם ולשלמיכם". אין לשער את גודל עוצם התיקונים הנוראים בעולמות העליונים, הנפעלים ע"י קרבנות החג. וכמו"כ לא תתואר מידת הטובה הנשגבה עד אין קץ, שהיתה מושפעת לעולם בזכות עבודת הקרבנות. כל זה היה בקרבנות הרגלים ויחד עם זה ההתעלות האישית של כל אחד ואחד.

בנוסף לזה, זכינו אז להתעלות הגדולה שהיתה ע"י העלייה לרגל. שלושת הרגלים הם הזמנים הקדושים של "שלוש פעמים בשנה יראה כל זכורך" (שמות ל"ד). הכל היו עולים לירושלים ובשבעת ימי החג נמצאו בבית המקדש. שם ראה כל אחד כהנים בעבודתם, הוא גם ראה עשרה נסים שנעשו לאבותינו בבית המקדש (אבות פ"ה). ביניהם גם הנס המופלא, של עומדים צופים ומשתחווים רווחים. ושבערב פסח אחרי חצות במשך שש שעות ספורות בלבד, נכנסו בשערי העזרה מיליוני יהודים! לשטח של מקום

עמידת רגלי ישראל, שהיה אחת עשרה אמה על מאה ושלושים וחמש אמה, ומקריבים קרבן פסח. באופן טבעי א"א להבין זאת, ניתן לומר שהם "מיששו בידיים" גילוי שכינה.

ובאופן כללי הרי השהייה בירושלים ובמקדש, וראיית הכהנים בעבודתם, נאמר עליה "למען תלמד ליראה" (בהקשר לאכילת מעשר שני בירושלים). וא"כ בשהייה בימי הרגל בירושלים הטעינו עולי הרגלים את עצמם במטענים רוחניים עצומים שמהם ינקו כל השנה. וכאשר חלה שחיקה במשך הזמן באותה התעלות, שבו ועלו ברגל הבא כדי לשוב ולהתעלות וחוזר חלילה.

כאשר עמדו עולי הרגלים לשוב למקומות מגוריהם נתנו להם "צידה לדרך". והיינו "שהיו מגביהין את השלחן [ומראין אותו לחוץ - רש"י] ואומרים להם, ראו חיבתכם לפני המקום, שסילוקו כסידורו שנאמר (שמואל א כא, ז) 'לשום לחם חום ביום הלקחו' (יומא כא:). משמעות הדברים היא, לרמוז להם, ספגתם כאן בימים אלה חום רב, וזה עלול להצטנן בלכתכם לדרככם. קחו, איפוא, את הענין של לחם הפנים, שנשאר בטרייתו משבוע לשבוע. וראו שגם כאשר הנכם נפרדים מהמקום הקדוש, תישמר החמימות במלוא טריותה.

אלה הם מועדי ה'. כך נראו "מועדי ה' אשר תקראו אותם מקראי קודש, אלה הם מועדי" (ויקרא כב). "ומפני חטאינו גלינו מארצנו ונתרחקנו מעל אדמתנו". ואין לנו לא כהן ולא בית מקדש, לא אישים ולא ניחוחים, לא קטורת ולא עולה, לא שלמים ולא חגיגה, לא ראייה ולא שמחה. אין לנו! אבל יש לנו מועד אחר. כאן אנו שבים לדבר שבו התחלנו - "קרא עלי מועד" תשעה באב איקרי מועד. על מה ולמה?

התשובה היא: המועדים של התורה, כפי שראינו, הם ימי עבודת ה'. ימים שבהם האדם מתייחד, מתקשר ומתדבק בה' יתברך, ע"י העבודה הקדושה של הימים הנשגבים האלה. בתשעה באב מתחילתו ועד סופו, במשך יממה שלימה היהודי הולך יחף, מנוער לחלוטין מהענינים הגשמיים. הוא נוהג בכל חמשת העינויים, וחצי יום הוא יושב על הרצפה ואינו עוסק במלאכה. אסור לו לעסוק בדברים הגורמים לו היסח-דעת מהאבילות, והוא שקוע במחשבות על מה שהיה לנו ואבדנו.

הוא מתהלך כאדם שאבל על קרובו שנפטר, אשר במשך כל ה"שבעה" אינו עוסק בשום דבר, וכל מחשבתו נתונה לאבידה שאבדה לו. ככל שהוא מתבונן בקרובו שנסתלק מעמו, הוא נקשר אליו נפשית יותר ויותר. כך גם האדם היהודי עוצר בתשעה באב את כל מהלך החיים, ליום אחד. ובמשך כל היממה הוא פנוי להתייחד במחשבות על "מפני חטאינו גלינו מארצנו", ובכל המצב הנורא של עם ישראל כאשר אין לנו בית מקדש, כאשר אין לנו מקום של השראת השכינה, מקום שאפשר לעלות אליו שלוש פעמים בשנה להתאזר בכוחות חדשים לעבודת ה'. להטעין הכלים הרוחניים שלנו במלאי חדש של יראה טהורה ואמונה שלימה, להתהפך לבני אדם חדשים בעבודת הבורא. לעלות למדרגות חדשות בעבודה. התבוננות זו מכאיבה, היא שוברת, וזה נעשה איכפת למתבונן, כתוצאה מכך מתעוררים אצלו רגשי השתוקקות, ולו אף במידה מסוימת, לימים שכאלה, והוא נכסף למעלות הקדושות והטהורות האלו. וכמו מאליה מתפרצת ביתר שאת המשאלה: "השיבנו ה' אליך ונשובה חדש ימינו כקדם".

אין לנו ביום זה שום השתוקקות ולא כיסופים לשום ענין בעולם. היהודי אינו צריך לאכול ביום זה וגם לא לשתות, הוא מסיר מנעליו מעליו ויושב וגם ישן על הרצפה. הוא מבקש מה' יתברך שיזכה עם כל ישראל לראות בשוב ה' את שיבת ציון. עם זה הוא מתיחד.

אמר רבי בן ציון - עבודת ה' הכבירה של האבילות הזו, ובעיקר הכיסופים וההשתוקקות לימים הקדושים והנשגבים לבית מקדשנו בבנינו, יש בהם כדי להקנות לכל אחד לפי מדרגתו משהו מאותה הקדושה שהיו משיגים כאשר עמד המקדש על תילו, זהו המועד של תשעה באב.

יהי רצון שיקויים בנו במהרה "והביאנו לציון עירך ברינה ולירושלים בית מקדשך בשמחת עולם". "ושם נעלה ונראה ונשתחוה לפניך בשלוש פעמי רגלינו".